

**Hyvinvointisovinnin ilmeneminen Pohjoismaisessa
kontekstissa ja sen yhteys hyvinvointivaltion
kannatusperustaan**

Sosiaalitieteiden kandidutkielma

Laatija:
Veera Metsä

4.1.2026
Turku

Kandidatutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä(t): Veera Metsä

Otsikko: Hyvinvointisovinnin ilmeneminen Pohjoismaisessa kontekstissa ja sen yhteys hyvinvointivaltion kannatusperustaan

Ohjaaja(t): YTT Heidi Elmgren

Sivumäärä: 36 sivua

Päivämäärä: 4.1.2026

Tässä tutkielmassa tarkastellaan hyvinvointisovinnin ilmenemistä Pohjoismaiden kontekstissa sekä sen yhteyttä hyvinvointivaltion kannatusperustaan eli legitimizeettiin. Tutkielma on toteutettu integroivana kirjallisuuskatsauksena, jonka tavoitteena on jäsentää ja koota informaatiota siitä, miten hyvinvointisovinnin ilmenemistä on käsitelty aiemmassa tutkimuksessa Pohjoismaissa. Ilmiötä on suhteutettu myös pohjoismaisen hyvinvointivaltion keskeisiin periaatteisiin, kuten universaalisuuteen, solidaarisuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Teoreettisena viitekehysenä hyödynnetään pääosin ansaitsevuuden logiikkaan kytkeytyvää CARIN -mallia sekä institutionaalista näkökulmaa. Myös tutkielman aiheeseen olennaisesti liittyvä Esping-Andersenin (1990) hyvinvointimallien kolmijakoinen typologia on osa teoreettista ja käsitteellistä viitekehystä.

Tutkielman aineisto koostuu yhdeksästä vertaisarvioidusta tutkimusartikkelista, jotka on julkaistu aikavälillä 2008–2023. Tutkimusartikkelit käsittelevät eri painotuksin hyvinvointisovinnin ja maahanmuuttoasenteiden yhteyttä hyvinvointivaltion ja uudelleenjakopolitiikan kannatusperustaan. Kirjallisuuskatsauksen analyysi keskittyy erityisesti hyvinvointisovinnin asenteiden ilmenemiseen ja voimakkuuteen Pohjoismaissa sekä huomioi niiden yhteyden uudelleenjakopolitiikan kannatukseen.

Tulosten perusteella hyvinvointisovinnin ilmiö on havaittavissa oleva ilmiö kaikissa Pohjoismaissa etenkin maltillisemmassa muodossaan. Jyrkemmät hyvinvointisovinnin muodot ovat harvinaisempia kaikissa neljässä tarkastellussa Pohjoismaassa. Havaittavissa olevat hyvinvointisovinnin asenteet kohdistuvat kaikissa Pohjoismaissa etenkin kulttuurisesti kaukaisempiin ei-länsimaisiin maahanmuuttajaryhmiin. Tulosten mukaan Suomi edustaa Pohjoismaista korkeampia asenteellisen hyvinvointisovinnin tasoja, kun taas Ruotsi matalimpia. Tanska on Pohjoismaista ainoa valtio, jossa on kansallisen sosiaalipolitiikan tasolla toteutettu hyvinvointisovinnin rajanvetoja, mutta korkeimmat hyvinvointisovinnin asenteet ja näkemykset eivät näytä ilmenevän siellä.

Tutkielman tulokset osoittavat selkeän yhteyden maahanmuuttoasenteiden ja hyvinvointivaltion kannatusperustan välillä, sillä kielteisemmät maahanmuuttoasenteet ennustivat heikompa tukea universaaleille sosiaalietuuksille ja uudelleenjakopolitiikalle. Analyysi osoittaa kuitenkin siihen suuntaan, ettei maahanmuutto tai väestön kasvava heterogeenisuus yksiselitteisesti murena hyvinvointivaltion legitimizeettiiä, mutta jatkotutkimus aiheesta on tarpeen.

Kokonaisuudessaan tutkielma osoittaa, että hyvinvointisovinnin ilmiö haastaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion universaaleja ja solidaarisia periaatteita, mutta ei muodosta välttämätöntä uhkaa sen institutionaalille kestävyydelle. Tutkielman tulokset antavat joitain viitteitä siitä, että sosiaalidemokraattisen hyvinvointimallin omaksumissa valtioissa hyvinvointisovinnin asenteet olisivat voimakkuudeltaan heikompi verrattuna muihin hyvinvointimalleihin.

Avainsanat: hyvinvointivaltio, maahanmuutto, hyvinvointisovinnin ilmiö, pohjoismaisen hyvinvointimalli, solidaarisuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2.	Teoria	8
2.1	Hyvinvointivaltio	29
2.1.1	Hyvinvointivaltion kehitys	8
2.1.2	Hyvinvointimallit	9
2.1.3	Pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli	9
2.2.	Ansaitsevuus	10
2.2.1	CARIN -malli	10
2.2.2	Eri ryhmien ansaitsevuuden taso ja ehdollinen solidaarisuus	11
2.3	Hyvinvointisovinismi	12
2.4	Solidaarisuus, luottamus ja institutionaalinen näkökulma	13
2.4.1	Institutionaalinen teoria	13
2.4.2	Solidaarisuus ja luottamus	14
3	Tutkimusasetelma	16
3.1	Tavoitteet	16
3.2.	Aineisto	17
3.3.	Menetelmät	19
4	Hyvinvointisovinismi Pohjoismaissa	20
4.1	Maahanmuuttovastaisuus ja eri maahanmuuttajaryhmät	20
4.2.	Hyvinvointisovinnostisten asenteiden ilmeneminen Pohjoismaissa	21
4.3.	Hyvinvointimalli, sen kannatus ja hyvinvointisovinismi	23
4.4.	Sosiaalietuudet ja maahanmuuttajien ansaitsevuus	25
4.5.	Maahanmuuttajien ihmisyyttä, arvoja ja moraalialia koskevat käsitykset	26
4.6.	Maahanmuuttajien taloudellinen taakka pohjoismaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle?	27
5	Johtopäätökset	29
6.	Lähteet	33

Liitteet

36

Liite 1. Aineisto

36

1 Johdanto

Kysymykset ja pohdinnat siitä, kuka ansaitsee mitä ja mistä syistä, ovat hyvinvointivaltion kannatusperustaan liittyvän keskustelun ytimessä. Hyvinvointisovinismilla (*engl. welfare chauvinism*) ja siihen nojautuvilla asenteilla tarkoitetaan näkemyksiä, joiden mukaan hyvinvointivaltion palvelut sekä etuudet tulisi ensisijaisesti tai jopa yksinomaan kohdistaa kantaväestölle kuuluviksi. Tällöin siis maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen pääsyä ja oikeutta niihin rajoitettaisiin. Ilmiönä hyvinvointisovinismi rajoittaa solidaarisuuden piiriä, ehdollistaen rajatun kohderyhmän resurssien ja niiden uudelleenjaon piiriin kuuluviksi.

Tämä teoreettinen tutkielma tuottaa uutta näkökulmaa kokoamalla yhteen kirjallisuutta aiheesta ja arvioimalla sen soveltuvuutta ajankohtaiseen Pohjoismaiseen kontekstiin. Lisäksi tutkielmassa tarkastelen, miten hyödynnettävä tutkimuskirjallisuus suhteutuu niin kutsutun antisolidaarisuus hypoteesin näkökulmaan ja esitän lyhyen kuvauksen siitä, miksi sen selitysvoima on Pohjoismaiden tapauksessa jokseenkin rajallinen.

Hyvinvointivaltio määritelmänä viittaa yhteiskunnan institutionaaliseen rakenteeseen, joka on tietyissä mittasuhteissa samankaltainen eri Pohjoismaiden kesken. Etenkin yhdyssanan jälkimmäinen osa viittaa julkisen vallan varteenotettavaan vastuuseen sekä kansalaisten hyvinvoinnin edellytysten mahdollistajana että takaajana. Tiivistettynä voidaan todeta, että hyvinvointivaltion toiminta on perustavanlaatuiselta luonteeltaan resurssien keskitettyä uudelleenjakoa niiden kriteerien mukaan, joista on päätetty poliittisesti. (Saari 2011, 74.) Hyvinvointivaltion kannatusperusta viittaa perinteisesti siihen, missä määrin kansalaiset tukevat hyvinvointivaltion instituutioita, tulonsiirtoja ja palveluita.

Monissa maissa pääsy universaalien sosiaaliturvajärjestelmien piiriin on rajoittunut. Esimerkiksi tarveharkinnan rooli on kasvanut, ns. welfare-to-work strategioita on implementoitu käyttöön ja kansalaisten yksilöllisiä vastuita on alettu korostaa entistä selkeämmällä painotuksella (van Oorschot 2000, 34). Tässä tutkielmassa tarkastellaan hyvinvointivaltion kannatusperustan ja väestön monimuotoisuuden välistä mahdollista yhteyttä, sekä sitä, ilmeneekö hyvinvointisovinismia Pohjoismaisessa kontekstissa aiempaan tutkimuskirjallisuuteen perustuen. Kannatusperustaan ja hyvinvointisovinismiin linkittyvissä käsityksissä ja teemoissa keskeiseksi nousee ansaitsevuuteen ja solidaarisuuteen perustuvat jäsenyykset. Tämän ansaitsevuuden logiikan huomiotta jättämisen tapauksessa emme voi siis itseasiassa ymmärtää, miten hyvinvointivaltion universaali kannatus on altis erilaisten yhteiskunnallisten jännitteiden ja rajanvetojen olemassaololle ja vaikutuksille. Luonteeltaan vertailevassa hyvinvointivaltiotutkimuksessa pohjoismaisesta mallista puhuminen on suhteellisen

vakiintunut toimintatapa. Tämä kertoo siitä, että Pohjoismaisilla hyvinvointiyhteiskunnilla on katsottu olevan laajalti yhdenmukaisia tunnusmerkkejä ja ominaisuuksia.

Tutkielman tavoitteena on integroivan kirjallisuuskatsauksen muodossa tuottaa aiempaan tutkimuskirjallisuuteen perustuen käsitys ilmiön ajankohtaisuudesta ja ilmenemisasteesta Pohjoismaissa. Tavoitteena on myös tarjota oivaltavaa näkökulmaa siitä, missä määrin monimuotoisuus ja maahanmuutto haastavat pohjoismaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan yhdistetyn universaalien solidaarisuuden käsitteen ja legitimitetin. Aihe on ajankohtainen, sillä Pohjoismaissa käyty julkinen maahanmuutto- ja integraatiokeskustelu on useiden käsityksien mukaan polarisoitunut vahvasti viime vuosina.

Aiempien tutkimusten perusteella on kuitenkin risteäviä näkemyksiä siitä, miten maahanmuutto ja etninen diversiteetti vaikuttavat hyvinvointivaltion kannatusperustaan (Kumlin et al. 2017, 282). Anti-solidaarisuus ilmiön puolestapuhujat (Roemer & Van der Straeten 2006) argumentoivat, että maahanmuutto ja diversiteetti vähentävät universaaleihin ja uudelleenjaon periaatteisiin pohjautuvien politiikkatoimenpiteiden tukea. Tämä voi selittyä esimerkiksi homogeenisillä olosuhteilla, jossa solidaarisuutta voidaan luonnehtia ehdolliseksi (van Oorschot, 2000). Empiirinen tutkimus on demonstroinut, että kohderyhmät, jotka ovat kulttuurisesti kaukaisempia nähdään pienemmällä todennäköisyydellä ”ansaitsevina” (van Oorschot 2006). Tämä voi liittyä esimerkiksi käsityksiin maahanmuuttajien riittämättömästä osallistumisasteesta universaalien hyvinvointipalvelujen tuottamisen kustannuksissa. Esimerkiksi erään norjalaiseen dataan perustuvan tutkimuksen mukaan käsityksillä maahanmuuttajista on enemmän painoarvoa hyvinvoinnin kannatuksen osalta kuin yleisemmillä havainnoilla väärinkäytöstä kansan läpileikkaavalla väestötasolla (Kumlin et al. 2017, 282).

Maahanmuuttajien usein ajatellaan olevan suhteessa kantaväestöön enemmän riippuvaisia suomalaisen hyvinvointivaltion järjestelmistä. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön eli OECD:n raportin mukaan (2023) maahanmuuttajien osallistumisaste työmarkkinoille on valtaosassa Euroopan maista alhaisempi, kun syntyperäisen väestön, ja heillä on lähes poikkeuksetta korkeampi riski elää myös köyhyysrajan alapuolella. Tästä voi aiheutua mahdollisia jännitteitä ja uudelleenjakopolitiikan kyseenalaistamista ansaitsevuuden käsitteen kautta, jos etuuksien ja palvelujen käyttäjäkunnassa on paljolti jäseniä, joiden kanssa enemmistö ei koe kulttuurista tai yhteiskunnallista samankaltaisuutta.

Kysymykset ja strategiset suunnitelmat hyvinvointivaltion tulevaisuudesta, kestävyydestä ja rahoittamisesta ovat nousseet sekä kansalliseen että kansainväliseen keskusteluun. Ympäri Eurooppaa,

kuten myös Pohjoismaiden alueella on todistettu laita-oikeiston populismin suosiota ja nousua, jonka poliittinen agenda pohjautuu ideaaleihin kulttuurisesta homogeenisuudesta (Keskinen et al. 2019, 23).

2 Teoria

2.1 Hyvinvointivaltio

2.1.1 Hyvinvointivaltion kehitys

Hyvinvointivaltiot ovat laajalti saaneet nykyisen rakenteensa toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä, jolloin sekä taloudelliset ja poliittiset olosuhteet kuin myös väestörakenne ovat olleet erilaisia kuin tänä päivänä. Hyvinvointivaltioiden nousukautta 1900-luvun aikana luonnehti olennaisesti julkisen sektorin kasvu ja muutos (Saari 2011). 1800-luvulla sotilasmenot vastasivat merkittävää osaa, noin 25:ttä prosenttia julkisista kokonaismenoista, kun sosiaalisten menojen osuus sen sijaan oli keskimäärin 5 prosenttia julkisista menoista tai alle prosentin bruttokansantuotteesta useimmissa maissa (Lindert 2004; Cusack 2007, viitattu teoksessa Castles et al. 2010, s. 6–7). 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä menojen painopiste oli kuitenkin muuttanut suuntaansa täysin, sillä OECD-jäsenvaltioissa julkiset menot ovat keskimäärin noin 40 prosenttia bruttokansantuotteesta, kun taas puolustusmenot muistuttavat sosiaalimenojen vähäistä asemaa 1800-luvun lopulla, ja täten voidaan puhua empiirisestä siirtymästä sotavaltiosta hyvinvointivaltioksi (Castles et al. 2010, 7). Menoperustainen määritelmä tarjoaa yhden näkökulman hyvinvointivaltion hahmottamiseen ja käsitteellistämiseen. Sen mukaan hyvinvointivaltion kriteerit täyttyvät, jos valtion julkisista menoista vähintään 50 prosenttia kohdistetaan sosiaaliturvajärjestelmästä aiheutuviin kustannuksiin (Saari 2011).

Eri maiden välillä voidaan kuitenkin havaita huomattavaa vaihtelua esimerkiksi siinä, mitä poliittisia tavoitteita hyvinvointivaltiot asettivat ja milloin ne vakiintuivat, millaisia institutionaalisia ratkaisuja ne loivat esimerkiksi rahoitukseen ja hallintoon, miten julkisen ja yksityisen sektorin suhde määriteltiin ja millaisia sosiaalipoliittisia väliintuloja painotettiin (Castles et al. 2010, 4–5).

Sosiaalipolitiikan ja hyvinvointivaltion keskeinen tehtävä on kuitenkin vahvistaa ihmisten autonomiaa takaamalla kaikille kansalaisille heidän taustastaan riippumatta tarpeiden tyydytys riittävällä tasolla, ja kehittyneemmän yhteiskunnan voidaan nähdä vastaavan korkeimpiin tarpeisiin tarvehierarkkisesta näkökulmasta tarkasteltuna (Saari 2011). Vaikka hyvinvointivaltion alkuperäinen kehitys lisäsi solidaarisuutta yhteiskunnissa, tietyissä kysymyksissä on aina ollut ristiriitoja ja vastakkaisia näkemyksiä, ja näistä aiheista keskustellaan näkyvästi myös tänä päivänä.

2.1.2 Hyvinvointimallit

Esping-Andersenin (1990) hyvinvointiregiimiteoria (engl. *welfare regime theory*) on laaja-alainen viitekehys hyvinvointivaltion institutionaalisten rakenteiden ymmärtämiseksi. Tämä typologia jakaa hyvinvointivaltioiden kategorian kolmeen erilliseen ryhmään: liberaaliin, konservatiiviseen ja sosiaalidemokraattiseen hyvinvointimalliin (Esping-Andersen, 1990). Esping-Andersenin mukaan (1990, 26) hyvinvointimallit eroavat toisistaan siinä, miten ne organisoivat ja painottavat valtion, markkinoiden ja vapaaehtoisen sektorin, kuten perheiden välistä työnjakoa ja vastuuta hyvinvoinnin turvaamisessa.

Esping-Andersenin teoriaan (1990) liittyvä keskeinen dekommodifikaation (engl. *decommodification*) käsite kuvastaa sitä, missä määrin yksilön turvattu toimeentulo ja hyvinvointi ovat irrotettuja ja täten riippumattomia markkinoista. Korkea dekommodifikaatio implikoi universaaleja sosiaalietuuksia ja laajoja palveluita, jotka turvaavat elannon myös esimerkiksi työttömänä tai sairaana, kuten esimerkiksi Pohjoismaissa. Esping-Andersenin (1990) kolmijako on jokseenkin yksinkertaistettu typologia, sillä maita on vaikea sijoittaa puhtaasti yhteen kategoriaan täydellisesti niin, että ne sopisivat sen tunnusmerkkeihin. Suomen tapauksessa on esimerkiksi laajalti muitakin kuin sosiaalidemokraattisen hyvinvointimallin piirteitä ja sen kehitys hyvinvointivaltiona on ollut jokseenkin erilaista ja tahmeaa verrattuna muihin Pohjoismaihin (Koponen & Saaritsa 2019). Tähän takapajuiseen, mutta muutoksen lopulta alettua 1900-luvun puolivälissä poikkeuksellisen nopeaan kehitykseen vaikuttavia tekijöitä olivat esimerkiksi epäedullinen maantieteellinen sijainti ja jäljessä oleva taloudellinen kehitys muuhun Eurooppaan ja Pohjoismaihin verrattuna (Koponen & Saaritsa 2019).

2.1.3 Pohjoismaisen hyvinvointivaltion malli

Pohjoismaista mallia luonnehtii olennaisesti suuri sosiaalimenojen osuus bruttokansantuotteesta (Saari 2011). Pohjoismaisen hyvinvointimallin keskeisiksi piirteiksi tunnustetaan usein valtion laaja vastuu ja rooli, hajautettu poliittinen päätöksenteko, korkea työllisyysaste, mahdollisuuksien ja seurausten tasarvo, korkealaatuiset ja kattavat julkiset palvelut, korkeahko etuuksien taso, vankat työmarkkinaosapuolet ja niiden vuoropuhelun vahva perinne sekä tietty korporatismien aste (Kvist 1999; Greve 2007). Tässä tutkielmassa pohjoismaisen hyvinvointimallin määritelmänä viitataan näihin piirteisiin. Tanskaa pidettiin pitkään, etenkin 1990-luvulla pohjoismaisen mallin pioneerinä, etenkin

sen menestyksekkäiden ja kansainvälisesti tunnustettujen taloutta ja työmarkkinoita koskevien reformien ansiosta, ja ennen tätä ajanjaksoa kyseinen rooli pohjoismaisen hyvinvointimallin edelläkävijänä ja esikuvana kuului Ruotsille (Kvist & Greve 2011). Samaan mallityyppiin kuuluvissa maissa on kuitenkin havaittavissa huomionarvoisia eroja, kuten juuri Pohjoismaiden tapauksessa, ja tästä syystä voikin olla jokseenkin hankalaa erottaa tarkkarajainen pohjoismainen kategoria tai hyvinvointimalli. Yksi syy tähän näkemykseen on myös se, että Pohjoismailla on samankaltaisuuksia useiden Skandinavian regiimin ulkopuolelle jäävien maiden kanssa (Kvist & Greve 2011). Tässä tutkielmassa viitataan kuitenkin Pohjoismaihin yhtenäisenä, mutta ei homogeenisenä kategoriana, sillä kuten todettu, pohjoismaisilla hyvinvointivaltioilla on keskenään riittävästi yhdenmukaisia piirteitä ja aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on myös johdonmukaisesti usein puhuttu pohjoismaisesta hyvinvointimallista varsin vakiintuneena käsitteenä. Pohjoismaisen mallin taloudellista kestävyyttä haastavaksi tekijöiksi nimitetään useimmiten ikääntyvä väestö, maahanmuutto ja finanssi- sekä velkakriisit (Kvist & Greve 2011). Nämä tekijät voivat mahdollisesti haastaa Pohjoismaiden jatkuvuuden sosiaalidemokraattisen hyvinvointimallin edustajina.

2.2 Ansaitsevuus

2.2.1 CARIN -malli

Wim van Oorschot (2000; 2006) on koonnut systemaattisesti aiempaan tutkimukseen nojautuen ne keskeiset kriteerit, jotka ovat avainasemassa ihmisten arvioissa hyvinvointivaltion etuuksien ja palveluiden oikeutusta. Van Oorschotin vuoden 2000 ja 2006 artikkeleissa esitellään hyvinvointivaltion kannatusperustan tutkimuskentällä melko tunnettu CARIN -malli (*control, attitude, reciprocity, identity, need*). Kirjallisuudessa on puhuttu tähän viitaten myös ansaitsevuusteoriasta (*engl. deservingness theory*). Kontrolli (*engl. control*) arvioi, kuinka paljon yksilöllä on valtaa tai vastuuta omasta tuen tarpeestaan – mitä vähemmän kontrollia tai vastuuta heillä on tilanteestaan, sitä ansaitsevampina heidät yleensä nähdään. Tarve (*engl. need*) viittaa taas siihen, kuinka suuri tuen tarve on. Identiteetti (*engl. identity*) kuvastaa tukea tarvitsevien sosiaalista läheisyyttä tai yksinkertaisemmin sitä, kuinka lähellä ryhmän jäsenien koetaan olevan ns. meitä tai valtaosaa yhteiskunnasta. Samaistuttavampi ja miellyttävämpi ryhmä arvioidaan tämän instrumentin avulla usein ansaitsevammaksi. Asenne (*engl. attitude*) ulottuvuutena mittaa nimensä mukaisesti sitä, millainen asenne, kuten esimerkiksi nöyrä, kiitollinen, vaatimaton tai välinpitämätön tuen saajilla on itse tukea kohtaan. Viides ulottuvuus vastavuoroisuus (*engl. reciprocity*) ilmentää sitä, missä määrin tuen saajat ovat ns. ansainneet vastaanottamansa tuen ja kuinka ansioituneena tai hyödyllisenä heidät nähdään

yhteiskunnalle esimerkiksi niin kutsuttujen vastapalvelusten, kuten työn, verojen maksamisen tai muun itselähtöisen panoksen muodossa (van Oorschot 2000; 2006).

Näistä kriteereistä kontrolli näyttäisi olevan kaikista olennaisin ja merkityksellisin ansaitsevuuden arvioinnissa, ja identiteetillä on lähes yhtä suuri selitysvoima etenkin siinä tapauksessa, jos avun tarve liittyy etnisiin tai kansallisiin vähemmistöihin (Van Oorschot 2006, 26). De Swaan (1988) näkee kontrollin tai sen puuttumisen jopa välttämättömänä tai vähintäänkin tarpeellisena ehtona ansaitsevuudelle, jolloin jos kansa kokisi, että henkilö on täysin vastuussa ja syytettävissä omasta tilanteestaan, niin muut kriteerit muuttuvat arvioinnin kannalta irrelevanteiksi. CARIN-mallin avulla on mahdollista jäsentää ansaitsevuuden käsitettä ja siihen liittyviä perusteluja systemaattisesti sen viiden ulottuvuuden kautta.

Van Oorschot (2006) käyttää termiä *welfare rationing* kuvaamaan hyvinvointivaltion resurssien säännöstelyä ja valikoivaa uudelleenjakoa, joka perustuu käsityksiin eri ryhmien ansaitsevuudesta. Tätä hyvinvointiresurssien rationointia arvioidaan viiden edellä mainitun ansaitsevuuden kriteerin kautta. Informaatio kansalaisten omaksumista ansaitsevuuskriteereistä ja käsityksistä siitä, kenen tulisi saada mitä ja miksi, auttaa päätöksentekijöitä ennakoimaan ja arvioimaan, kuinka legitiiminä tai hyväksyttävänä kansalaiset pitävät erilaisia sosiaalipoliittisia muutoksia tai järjestelyjä (Van Oorschot 2000, 34). Tämä tieto myös edesauttaa ymmärtämään yhteiskunnallisten ryhmien välisten solidaarisuussuhteiden ja -kuvioiden luonnetta ja voimakkuutta (Van Oorschot 2000, 34–35).

2.2.2 Eri ryhmien ansaitsevuuden taso ja ehdollinen solidaarisuus

Päätöksentekijät, jotka rajoittavat tai *rationoivat* hyvinvointioikeuksia ja velvollisuuksia toimivat taloudellisessa, poliittisessa ja kulttuurisessa kontekstissa (Van Oorschot 2006, 24). Alesinan ja Glaeserin (2004) mukaan rotustereotyytiat ovat keskeinen elementti siinä, miten Yhdysvaltojen ja Euroopan kansalaiset hahmottavat sosiaalipoliittisten toimenpiteiden kohderyhmiä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa köyhiin liitetään usein syrjiviä etnisiä ja rodullisia mielikuvia, kun taas Euroopassa julkinen keskustelu sekä tutkimus on keskittynyt enemmän työttömien asemaan ja heidän ansaitsevuuteensa. Tämä kenties heijastaa Yhdysvaltalaisen ja Eurooppalaisen hyvinvointimallin erilaisia lopputulemia (Van Oorschot 2006, 25).

Van Oorschot esittää (2006), että Euroopan mailla näyttää olevan jokseenkin yhteinen ja perustavanlaatuinen ansaitsevuutta koskeva kulttuuri: sosiaalisten ryhmien välillä toistuu

johdonmukainen kaava, jossa vanhuksat nähdään kaikkein ansaitsevimpina, heidän jälkeensä sairaat ja vammaiset, kun taas työttömien ansaitsevuus arvioidaan heikommaksi ja vähiten ansaitsevina pidetty ryhmä on selkeästi maahanmuuttajat. Ikääntyminen ei esimerkiksi ole yksilön hallittavissa oleva tekijä, kun taas työttömyyteen tai maahanmuuttoon liittyy usein epäilyksiä tai ennakkoluuloja yksilön omasta vastuusta tai passiivisuudesta osallistua ja integroitua aktiivisena jäsenenä yhteiskuntaan. Yleisesti ottaen vanhuksat nähdään myös usein vahvemmin kuuluvan samaan kategoriaan kuin ”me” moniin muihin ryhmiin verrattuna, ja sen lisäksi että he koetaan suuremmalla todennäköisyydellä samaistuttavammaksi, niin myös jokainen meistä voi olla itse osa tätä ryhmää elämänkaarensa aikana (Van Oorschot 2000, 37). Sen sijaan maahanmuuttajat arvioidaan usein matalammaksi monilla CARIN – mallin ulottuvuuksilla, mikä puolestaan vähentää heidän koettua ansaitsevuuttaan hyvinvointietuuksien ja -palvelujen saajina. Van Oorschotin (2006) tutkimuksen tulokset osoittavat, että etenkin Keski- ja Itä-Euroopan maissa etäisyys maahanmuuttajien ja muiden ryhmien välillä ansaitsevuuden kannalta on suhteellisen suuri, joka voi mahdollisesti selittyä esimerkiksi kansallisten resurssien niukkuudella. Euroopan maiden välillä on huomattavasti enemmän havaittavissa olevaa vaihtelua siinä, kuinka suuria eroja arvioidaan eri avun tarpeessa olevien ryhmien ansaitsevuuden välillä, kuin sen suhteen, missä järjestyksessä edellä mainitut ryhmät ansaitsevuuden perusteella sijoittuvat (Van Oorschot 2006, 32). Koska solidaarisuuden järjestyksen havaittiin olevan käytännössä lähes sama kaikissa Euroopan maissa, niin voidaan todeta ansaitsevuuden taustalla piilevän logiikan olevan syvälle juurtunut osa eurooppalaista hyvinvointikulttuuria (Van Oorschot 2006, 37).

2.3 Hyvinvointisovinismi

Mikäli hyvinvointivaltioiden päämäärä on siirtyä kohti solidaarisempaa ja sosiaalisesti kestävämpää poliittista lähestymistapaa (Eick & Leruth 2024, 118), on tärkeää ymmärtää olemassa olevia ja nousevia hyvinvointipolitiikan vastustamisen muotoja, myös mahdollisten interventoiden harkitsemisen osalta. Eick & Leruth (2024) määrittelevät nämä olemassa olevat ja nousevat hyvinvointipolitiikan vastustamisen tyypit katto- tai sateenvarjotermiksi, joka kattaa monimuotoiset hallituksen rahoittamiin hyvinvointipolitiikan toimenpiteisiin kohdistuvat protestimuodot. He esittävät (2024), että hyvinvointipolitiikan vastustamisen kentällä erottuvat kolme keskeistä poliittikkaparadigmaa: hyvinvointipopulismi (engl. welfare populism), hyvinvointisovinismi (engl. welfare chauvinism) ja hyvinvointia koskeva eurokriittisyys tai -skeptisyys (engl. Euroscepticism). Tässä tutkielmassa tarkastellaan hyvinvointisovinismin ilmenemistä Pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa, joka eroaa näistä kahdesta muusta hyvinvointipolitiikan vastustamisen paradigmasta siten, että sen keskiössä on vastustus nimenomaan ei-kantaväestölle suunnattuja hyvinvointivaltion etuuksia kohtaan, kun taas hyvinvointipopulismi ilmiönä vastustaa laajemmin

kaikkia hyvinvointipolitiikan muotoja, joita ei nähdä niinkään ns. tavallisten ihmisten tai kansalaisten etuna (Eick & Leruth 2024). Hyvinvoinnin eurokriittisyys ideologiana puolestaan vastustaa hyvinvointipolitiikkaa Euroopan unionin tasolla (Eick & Leruth 2024). Näitä kolmea paradigmaa yhdistää kuitenkin se, että kaikki niistä edustavat kriittisiä asenteita ja vastarinnan muotoja hyvinvointivaltion järjestelmää ja instituutioita kohtaan, vaikka kohteet ja perustelut eroavatkin toisistaan.

Hyvinvointipolitiikan vastustaminen on ilmiö, joka on viime vuosikymmeninä saanut kasvavaa vaikutusvaltaa ja näkyvyyttä politiikassa. Hyvinvointisovinismi on kasvattanut suosiotaan valtaviiran poliittisten eliittien keskuudessa, jotka ovat omaksuneet vähitellen retoriikan, jota aiemmin käyttivät yksinomaan populistiset radikaalioikeistolaiset liikkeet pyrkiessään saavuttamaan äänestyksellisiä etuja ja onnistumisia (Eick & Leruth 2024). Kaikissa Euroopan maissa, vaikka ilmenemisasteessa on toki variaatiota, väestön mielipide yleisesti ottaen on, että maahanmuuttajilla katsotaan olevan heikompi oikeus hyvinvointivaltion etuuksiin ja palveluihin kuin kantaväestöllä (Van Oorschot 2006).

Hyvinvointipoliittisten toimenpiteiden vastustaminen voi olla valikoivaa, ja kohdistua etenkin tiettyihin etuuksien saajiin, kuten hyvinvointisovinismin tapauksessa. Kolmesta hyvinvointipolitiikan vastustamisen paradigmasta hyvinvointisovinismi on herättänyt selvästi eniten huomiota ja sitä on määritelty ja täsmennetty myös kirjallisuudessa eri tavoin (Eick & Leruth 2024). Hyvinvointisovinismi kuitenkin usein määrittellään hyvinvointipolitiikan vastustamisen ilmentymänä, jossa valikoiden vastustus kohdistuu ei-kantaväestölle suunnattuihin kansallisvaltion hyvinvointietuuksiin sekä -palveluihin. Hyvinvointisovinismi ja ideologia sen taustalla erottaa toisistaan selkeästi kaksi ryhmää: ansaitsevat syntyperäiset kansalaiset ja toisaalta ei-ansaitsevat maahanmuuttajat (Eick & Leruth 2024; Van der Waal et al. 2013). Ansaitsevuutta koskevat kysymykset kytkeytyvät siis tiiviisti hyvinvointisovinismiin (Van Oorschot 2006). Etnosentrismin nähdään usein vaikuttavan hyvinvointisovinismin taustalla, asettaen oman etnisen ryhmän edut muiden edelle, jolloin oman ryhmän jäsenet nähdään ensisijaisempina hyvinvointietuuksien saajina. Hyvinvointisovinismista puhutaankin välillä hyvinvointidualismina (engl. *welfare dualism*).

2.4 Solidaarisuus, luottamus ja institutionaalinen näkökulma

2.4.1 Institutionaalinen teoria

Yleinen näkemys yhteiskunta- ja sosiaalipolitiikan tutkijoiden keskuudessa on, että kattavat ja universaalit hyvinvointiyhteiskunnat herättävät enemmistöväestön keskuudessa vahvempaa

solidaarisuuden tunnetta ja laaja-alaisempaa suvaitsevuuksia ns. ulkoryhmiä kohtaan kuin residuaaliset järjestelmät (Van der Waal et al. 2013, 164). Van der Waal ym. (2013, 176) osoittavat tutkimuksessaan Esping-Andersenin typologiaan (1990) nojautuen, että liberaalien ja konservatiivisten hyvinvointiregiimien kansalaiset suhtautuvat maahanmuuttajien hyvinvointipalveluja ja -etuuksia koskeviin oikeuksiin selvästi pidättäytyväisemmin kuin sosiaalidemokraattisen regiimin väestö.

Larsenin (2006) institutionaalinen teoria on olennainen viitekehys sen tarkastelulle, miksi Pohjoismaissa hyvinvointisovinniset asenteet voivat olla maltillisempia kuin muualla Euroopassa, ja miten erilaiset hyvinvointivaltiot eroavat toisistaan tämän tekijän suhteen. Larsenin (2006) tietty institutionaalisen teorian haara asettaa liberaalin, konservatiivisen ja sosiaalidemokraattisen hyvinvointiregiimin järjestykseen kolmella ulottuvuudella. Ulottuvuudet perustuvat selektiivisyyteen, tarkoittaen hyvinvointiregiimin universaalisuuden astetta, taloudellisten tekijöiden aiheuttamaan eriarvoisuuteen ja tuloeroihin sekä työmarkkinoiden tarjoamiin mahdollisuuksiin kaikista vähäosaisimmille (Van der Waal et al. 2013, 166). Näiden kolmen ulottuvuuden taas ajatellaan vaikuttavan kolmeen ansaitsevuuskriteeriin: poikkeavuuteen (engl. *deviance*), tarpeeseen (*need*) ja kontrolliin (*control*), jotka ohjaavat enemmistön mielipiteitä koskien sitä, onko potentiaaliset hyvinvointietuuksien ja -palvelujen saajat oikeutettuja niihin (Van der Waal et al. 2013, 166).

Larsenin (2006) institutionaalisen teorian voidaan ajatella täydentävän Van Oorschotin (2000; 2006) CARIN -mallin tarjoamaa näkökulmaa yhdistämällä ansaitsevuuskriteerit hyvinvointiregiimien rakenteisiin ja institutionaalisiin piirteisiin. Ne eivät ainakaan välttämättä poissulje toisiaan, vaan niitä hyödyntäen voidaan tarkastella samaa ilmiötä eri tasoilta: Van Oorschotin (2000; 2006) CARIN-malli keskittyy yksilötason tai enemmistöväestön asenteiden muovautumiseen, kun taas Larsenin (2006) institutionaalisen teorian painopiste on makro- tai järjestelmätasolla.

Instituutioiden on myös aiemmassa tutkimuksessa havaittu vaikuttavan kansalaisten hyvinvointiasenteisiin, mutta havainto on tärkeä ja varteenotettava, jos ulossulkevia asenteita pidetään yhteiskuntajärjestyksen kannalta huolestuttavina. Tasa-arvoisten politiikkatoimenpiteiden implementointi ja vakaat instituutiot voivat auttaa hyvinvointisovinnisten asenteiden torjumisessa. Hyvinvointiin liittyvät ja sitä edistävät instituutiot, jotka myös edistävät korkeaa solidaarisuuden tasoa voivat kuitenkin kulkea käsi kädessä eksklusiivisten ja poissulkevien politiikkatoimenpiteiden kanssa, erilaisten poliittisten prosessien seurauksena (Van der Waal et al. 2013, 178).

2.4.2 Solidaarisuus ja luottamus

Kuten odotettua, ne ihmiset, joilla on kielteisempiä asenteita valtion tarjoamaa hyvinvointia, hyvinvointiriippuvuutta ja etuuksien saajia kohtaan, suhtautuvat hyvinvointiin ehdollisemmin ja sama

yhteys on havaittavissa heidän kohdallaan, joilla on vähemmän luottamusta muihin ihmisiin, hyvinvointivaltion instituutioihin sekä demokratiaan (Van Oorschot 2006, 34).

Pohjoismaat toimivat tunnetusti laajalti esimerkkeinä koko kansalle kuuluvina hyvinvointivaltioina, jotka ovat pohjimmillaan rakentuneet korkealle luottamukselle, jonka voidaan väittää olevan myös luonteeltaan universaalialia, ulottuen täten myös syntyperäisten kansalaisten rajojen ulkopuolelle, jonka nähdään puolestaan edesauttavan vähemmistöjen inklusiota uudelleenjaon periaatteisiin perustuvaan yhteisöön (Kumlin et al. 2017, 284). Yleisellä ja universaaliksi kutsutulla luottamuksella on täten esitetty olevan ennaltaehkäisevä ja suojaava vaikutus nativismia ja hyvinvointisovinismia vastaan (Kumlin et al. 2017, 284). On siis perusteltua olettaa, että vastaavanlainen vaikutus voisi olla nähtävissä myös Pohjoismaissa, toimien vastavoimana hyvinvointisovinnin ja nativististen tulkintojen vahvistumiselle.

Muukalaisvihan (engl. *xenophobia*) vaikutusta uudelleen- ja tulonjakoon voidaan kuvailla anti-solidarisuusvaikutukseksi (Finseraas 2011, 25). Anti-solidarisuushypoteesi esittää, että etninen pirstoutuneisuus (engl. *ethnic fractionalisation*) lisää jännitteitä vähemmistö- ja enemmistöryhmien välillä ja täten heikentää tukea tulo- ja uudelleenjakopolitiikalle (Alesina & Glaeser 2004). Aiemmassa tutkimuksessa tällä ilmiöllä ei ole kuitenkaan havaittu olevan suurta vaikutusta eurooppalaisissa hyvinvointivaltioissa. Tutkimustulokset viittaavat enemmänkin siihen, että etninen heterogeisuus ei muodosta suoraa uhkaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion legitimiydelle eikä esimerkiksi suoraan heikennä voimakkaasti vasemmistopuolueiden kannatusta. On kuitenkin viitteitä siitä, että maahanmuuttajien suhteellisen korkea työttömyysaste, joka voidaan ymmärtää epäonnistuneena integraationa työmarkkinoilla, vähentäisi vasemmistopuolueiden saamaa tukea. (Finseraas 2011.)

On myös tärkeää nostaa esiin, että hyvinvointisovinismia ja luottamusta tutkiessa on tärkeää kiinnittää huomiota myös etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kokemuksiin, joita tässä tutkielmassa ei ole mahdollista perustavanlaatuisesti huomioida. Liselott Sundbäckin (2023) toteuttamassa tutkimuksessa tarkasteltiin maahanmuuttajien kokemuksia heidän, viranomaisten ja instituutioiden välisistä kohtaamisista eri elämäntilanteissa, jotka liittyivät esimerkiksi epävarmuuteen, asumisen turvaan ja hyvinvointipalvelujen saatavuuteen. Tämän kautta oli mahdollista kerryttää informaatiota heidän luottamuksen ja epäluottamuksen kokemuksista suhteessa viranomaisiin ja instituutioihin. Sundbäckin (2023) tulokset antoivat viitteitä siitä, että luottamus muovautui monenlaisilla tavoilla institutionaalisissa kohtaamisissa: ensisijaisia luottamukseen hallinnollisella ulottuvuudella vaikuttavia tekijöitä oli koettu menettelyllinen oikeudenmukaisuus sekä informaatio ja tieto hallinnollisista prosesseista. Tunnistaminen ja empatia havaittiin myös tärkeiksi (Sundbäck 2023).

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tavoitteet

Tutkielman aiheena ja tavoitteena on tarkastella, miten hyvinvointisovinismia on ilmiönä käsitelty aiemmassa tutkimuksessa Pohjoismaisessa kontekstissa ja tarkemmin kuvata, miten ilmiö suhteutuu pohjoismaiseen hyvinvointimalliin ja sen keskeisiin toimintaperiaatteisiin, kuten universaalisuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Tarkoituksenmukaista on myös karkeasti arvioida ilmiön ilmenemisastetta Pohjoismaissa mahdollisuuksien puitteissa. Tutkielman tavoitteena on kirjallisuuskatsauksen muodossa tuoda ilmi, mitä aiheesta jo tiedetään ja tehdä mahdollisia tietoaukkoja aiheen tutkimuksen piirissä näkyväksi. Tutkielman tavoitteisiin lukeutuu myös ilmiön ajankohtaisuuden valottaminen sekä uuden näkökulman tuottaminen, aineistolle esitettyjen kysymysten keinoin. Myös yleiskuvan muodostuminen aihealueen tutkimuksesta lukijalle on eräs tämän tutkielman tavoitteista.

Aihe liittyy myös vankasti keskusteluun hyvinvointivaltion tulevaisuudesta ja sen legitimitetin säilymisestä, jonka vuoksi hyvinvointisovinismi ilmiönä sekä kirjallisuuskatsauksen tuottama informaatio huomioidaan myös laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa.

Tämän tutkielman tavoitteena on vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

Miten maahanmuutto ja väestön monimuotoisuus kytkeytyvät hyvinvointivaltion kannatuspohjaan Pohjoismaissa ja väestön käsityksiin hyvinvointipalvelujen ja etuuksien ansaitsevuudesta?

Ilmeneekö Pohjoismaissa hyvinvointisovinismia, ja jos ilmenee, niin miten?

Millainen yhteys hyvinvointisovinismilla (engl. welfare chauvinism) on pohjoismaiseen hyvinvointimalliin?

3.2 Aineisto

Tutkielman aineisto on pyritty hankkimaan mahdollisimman suunnitelmallisesti, selektiivisesti ja yhdenmukaisesti. On kuitenkin huomioitava, että tutkimusartikkelit eivät ole täysin yhdenmukaisia keskenään, ja ne eroavat monin tavoin niin tutkimusasetelmiltaan kuin painotuksiltaan. Erot koskevat käytettyjä menetelmiä, aineistojen alueellista ja ajallista rajausta kuten myös sitä, onko Pohjoismaisen hyvinvointivaltion rakenteelliset ja institutionaaliset piirteet huomioitu yhteydessä hyvinvointisovinismiin. Lisäksi tutkimukset eroavat toisistaan siinä, missä määrin ne ovat rakennettu juuri hyvinvointisovinnin käsitteen ympärille. Joissain tutkimuksissa käsitellään hyvinvointisovinnin yleismaallisemmin osana maahanmuuttovastaisia asenteita. Osa tutkimuksista on keskittynyt eräiden Pohjoismaisten väliseen vertailuun, kun taas osa on yhden maan sisäistä tutkimusta. Kaikki hyödynnettävä aineisto on julkaistu 2000-luvun puolella ja varhaisin tutkimus on vuodelta 2007. Kahdeksan yhdeksästä tutkimuksesta on julkaistu 2010-luvulla tai sen jälkeen ja kaksi näistä on julkaistu 2020-luvulla.

Kaikki hyödynnetty aineisto on julkaistu englannin kielellä ja myös löydetty englanninkielisiä hakutermejä käyttäen. Tässä tutkielmassa Pohjoismailla viitataan Suomeen, Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan. Islanti on siis jätetty tarkoituksellisesti tarkastelun ja analyysin ulkopuolelle, sillä hakuprosessin aikana havainto siitä tuli selväksi, että informaatiota ei ole tarpeeksi saatavilla eikä tätä aluetta ole usein sisällytetty aiempaan tutkimukseen aiheesta suhteessa muihin Pohjoismaihin.

Katsaukseen valikoituneet vertaisarvioidut tutkimusartikkelit (n=9) on löydetty pääosin Volter - tietokannasta, mutta artikkeleiden hakuprosessissa hyödynnettiin myös sosiaalitieteellisiä EBSCO - tietokantoja sekä Scopus -alustaa. Tekoälyavustajan ja muiden tekoälyohjelmien hyödyntämistä kokeiltiin, mutta lopulta siitä ei ollut hyötyä lopullisten artikkeleiden löytämisessä tai valinnassa. Tiedonhaun prosessissa tutkimusartikkelien kirjoa aiheesta yritettiin laajentaa erilaisia hakutermejä hyödyntämällä, esimerkiksi rinnakkaistermien keinoin. Esimerkiksi hyvinvointivaltion ja -mallin (engl. welfare state) käsitettä muotoiltiin eri tavoin ja myös synonyymeihin nojautuen (welfare society, public welfare system, state welfare system, redistributive state, welfare regime). Näihin hakutermeihin yhdistettiin vielä pohjoismaisuuden käsite etuliitteeksi (engl. Nordic).

Käsitteen hyvinvointisovinismi rinnalla käytettiin lähinnä laajempia samaan tematiikkaan liittyviä tai yleisempiä maahanmuuttovastaisuuteen ja hyvinvointipolitiikan rajaamiseen liittyviä käsitteitä, kuten *anti-immigrant attitudes* ja *welfare exclusion*, sen sijaan, että olisi hyödynnetty tarkkarajaisempia hyvinvointisovinnin sivuavia, mutta ei sen sisältöä tarkoittavia käsitteitä, kuten *welfare nationalism* ja *welfare nativism*. Bay ym. (2013) esimerkiksi kuitenkin käyttävät tutkimusartikkelissaan käsitettä

hyvinvoinnin dualismi (engl. *welfare dualism*) hyvinvointisovinnin sijaan, jossa analysoitiin Tanskasta ja Norjasta kerätyn aineiston avulla kansalaisten tukea sellaisen politiikan implementoinnille, jossa etuuksien saatavuutta tai niiden tasoa rajoitetaan maahanmuuttajilta suhteessa kantaväestöön.

Lisäksi hyödynsin tiedonhaussa niin kutsuttua lumipallon kasvatus -menetelmää, jossa aiemmin löydettyjen tieteellisten julkaisujen lähdeluetteloita käytettiin uusien aiheeseen liittyvien tutkimusartikkeleiden tunnistamiseen. Näin tehtiin, sillä oli mahdollista ja tarpeellista löytää aineistoa, joita tietokannoissa suoritettavat haut eivät suoraan tuottaneet.

Suurimmaksi osaksi aineistojen data on kerätty erilaisia kunkin maan kantaväestölle kohdennettuja kyselytutkimuksia hyödyntäen. Joissain (Bell et al. 2023; Bohman 2018; Häkkilä & Toikko 2021; Mau & Burkhardt 2009) tutkimuksissa on hyödynnetty ESS (European Social Survey) nimellä tunnettua kansainvälistä ja standardoitua kyselyaineistoa erilaisiin regressiomalleihin ja tilastolliseen analyysiin. Larsenin (2011) tutkimuksessa hyödynnettiin yhdysvaltalaisen General Social Surveyn (GSS) alaisia kysymyksiä, jotka sisällytettiin Tanskassa ja Ruotsissa erikseen toteutettuihin, postitse kerättyihin kyselyaineistoihin.

Keskisen (2016) tutkimuksessa data koostuu puolestaan Suomen eduskunnan puheenvuoroista sekä eri suomalaisten poliittisten puolueiden asiakirjoista ja etenkin laadituista maahanmuutto-ohjelmista. Tutkimus (2016) valikoitui tutkielman aineistooni sillä perusteella, että siinä käsitellään hyvinvointisovinnin talouspuheen kautta sekä se ilmentää hyvinvointisovinnin ja sen saamaa jalansijaa Suomen kontekstissa. Taloudelliseen kestävyteen vetoavaa maahanmuuttovastaisuutta tarkastellaan myös Bohmanin (2018) tutkimuksessa.

Tutkimuksissa on tutkittu niin kansalaisten asenteita eri maahanmuuttajaryhmiä kohtaan ja sitä, miten kulttuurinen ja etninen etäisyys vaikuttaa maahanmuuttoasenteisiin ja käsityksiin heidän ansaitsevuudestaan (Bohman 2018; Bell et al. 2023). Monet tutkimuksista tarkastelevat myös hyvinvointisovinnin ilmenemistä ja voimakkuutta Pohjoismaissa (Bay et al. 2013; Bell et al. 2023; Häkkilä & Toikko 2021) sekä niiden suhdetta hyvinvointivaltion kannatukseen ja asenteisiin uudelleenjakopolitiikasta (Eger 2010; Häkkilä & Toikko 2021; Larsen 2011; Mau & Burkhardt 2009). Osassa tutkimuksista hyvinvointisovinnin mitataan vastaajien suhtautumisena siihen, missä määrin maahanmuuttajilla tulisi olla samat oikeudet sosiaali- ja julkisiin palveluihin kuin kantaväestöllä (Mau & Burkhardt 2009; Bell et al. 2023; Bay et al. 2013). Maahanmuuttajiin kohdistuvia kielteisiä ihmiskäsityksiä huomioitiin kahdessa tutkimuksessa (Bay et al. 2013; Larsen 2011). Hyvinvointimallin yhteyttä hyvinvointisovinnin tarkastellaan selkeästi kahdessa tutkimuksessa (Crepaz 2008; Mau & Burkhardt 2009). Myös se, vaikuttaako lisääntyvä etninen

heterogeenisuus negatiivisesti hyvinvointivaltion saamaan tukeen antisolidaarisuus -hypoteesin mukaisesti huomioidaan Maun ja Burkhardtin (2009) tutkimuksessa.

3.3 Menetelmät

Tutkielma toteutetaan kirjallisuuskatsauksen muodossa. Tarkemmin tutkimusmenetelmänä toimii integroiva kirjallisuuskatsaus, joka on kuvailevan kirjallisuuskatsauksen yksi alatyyppejä. Vaikka kirjallisuuskatsaus metodina tarkastelee tutkijoiden toteuttamia olemassa olevia tutkimuksia (Vilka 2023), integroidaan tässä tutkielmassa eri tutkimuksista saatuja havaintoja pyrkimyksenä tuottaa myös uutta tietoa. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen muotona integroiva ote soveltuu tutkielmani tarkoituksiin, sillä vertaisarvioitujen tutkimusten hakuprosessi oli melko tarkoin ennalta harkittua ja järjestelmällistä, tutkimusten lopulliselle valikoinnille asetettiin kriteereitä sekä valittuja tutkimusartikkeleita luettiin ja arvioitiin kriittisesti eri aineistoja systemaattisesti vertaillen. Menetelmänä se lisäksi mahdollistaa hyvinkin erilaisten tutkimusten monipuolisen hyödyntämisen. Integroiva katsaus on myös tämän tutkielman suhteen erityisen hyödyllinen, kun etsitään yhteyksiä ja rakennetaan ymmärrystä usean käsitteen, kuten hyvinvointisovinnin, pohjoismaisen hyvinvointimallin ja solidaarisuuden välillä. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen tavoin integroiva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa kuitenkin tulkitsevan tarkastelun kokonaiskuvan muodostamisessa suhteessa tutkielman teoreettiseen viitekehykseen.

4 Hyvinvointisovinismi Pohjoismaissa

4.1 Maahanmuuttovastaisuus ja eri maahanmuuttajaryhmät

Bohmanin (2018) laaja-alaisessa tutkimuksessa havaittiin, että taipumus erotella ja arvottaa eri maahanmuuttajaryhmiä toisistaan vaihtelee merkittävästi Pohjoismaiden välillä. Tähän näyttäisi vaikuttavan myös se, missä mittakaavassa maahanmuutto on politisoitu kansallisessa kontekstissa. Myös Bell ym. toteuttamassa tutkimuksessa (2013) vahvimmat vaikutukset hyvinvointisovinismiin havaittiin vastaajien asenteissa eri maahanmuuttajaryhmiä kohtaan. Norjassa ja Ruotsissa kielteiset asenteet kulttuurisesti taustaltaan kaukaisempia maahanmuuttajia kohtaan ennustivat selvästi vahvempia hyvinvointisovinnistisia kantoja, kun taas samankaltaisia ryhmiä kohtaan asenteet eivät olleet merkittäviä. Suomen tapauksessa yhteys havaittiin sekä kulttuurisesti kaukaisempien että läheisimpien maahanmuuttajaryhmien kohdalla, mutta vaikutus oli voimakkuudeltaan moninkertainen kulttuurisesti kaukaisempien maahanmuuttajien suhteen. (Bell et al. 2013.) Tutkimusten havainnot ovat yhteensopivia niiden näkemysten sekä joidenkin aiempien aiheen tutkimustulosten kanssa, että kulttuurisesti kaukaisemmat ryhmät kantaväestöön suhteutettuna arvioidaan vähemmän ansaitseviksi.

Keskisen tutkimuksen (2016) mukaan Suomen hyvinvointijärjestelmää ja maan vaurauden tasoa pidetään erityispiirteenä, joka vetää puoleensa etenkin köyhistä, ei-länsimaista saapuvia ihmisiä, ja heidän juuri väitetään pyrkivän taloudellisen hyödyn maksimointiin valitsemalla yksi Euroopan anteliaimmista maista turvapaikanhakijoille. Turvapaikanhakijoita ei poliittisella kentällä esiintyvässä retoriikassa kuvasteta sotaa, konflikteja tai poliittista epävakautta pakevina ihmisyksilöinä, vaan heidät esitetään ennen kaikkea hyvinvointivaltiolle ja julkiselle taloudelle aiheutuvana taakkana (Keskinen 2016, 359). Näyttäisi siltä, että Suomen puolueista Perussuomalaiset ovat siirtyneet kohti entistä epäinhimillisempää retoriikkaa, joka kohdistuu ei-länsimaisiin maahanmuuttajiin ja heidän hyvinvointietuuksien rajoittamista koskeviin vaatimuksiin (Keskinen 2016, 362).

Egerin tutkimuksen (2010) mukaan Ruotsissa taloudelliset vaikeudet kansalaisten keskuudessa eivät ole yhtä näkyviä kuin monissa muissa maissa, mikä vaikuttaa siihen, että luokka ei ole yhtä merkittävä sosiaalinen jakolinja kuin etninen ero. Tämän voidaan ajatella mahdollisesti pätevän myös muihin Pohjoismaihin, joissa tuloerot ovat myös verrattain pienempiä kuin monissa muissa maissa. Siispä etnisen eron yhteiskuntaluokan ja sosioekonomisen aseman sijaan voidaan päätellä aiheuttavan todennäköisemmin sosiaalista kategorisointia ja ennakkoluuloja, ja tämä on hyvin mahdollista juuri sosiaalidemokraattisissa hyvinvointivaltioissa.

Bohman esittää (2018) että ns. korkeahko nativistinen oppositio, eli tässä tapauksessa korostunut kantaväestön etuoikeuksia painottava maahanmuuttovastaisuus on Suomen kontekstissa hieman yllättävää tulosten osoittaessa siihen suuntaan. Kuitenkaan kulttuuriseen uhkaan ja etniseen homogeenisuuteen liittyvän maahanmuuttovastaisuuden ei ole havaittu ainakaan välittömästi nousseen Suomessa perussuomalaisen ja Ruotsissa ruotsidemokraattien (engl. *Swedish Democrats*) vaikutusvallan ja vaalimenestyksen myötä (Bohman 2018, 298). Tanskassa maahanmuuttajien kulttuuri ja uskonto, erityisesti islam, on ollut näkyvästi esillä julkisessa poliittisessä keskustelussa sekä Tanskan kansanpuolue (engl. *Danish People's Party*) on ollut keskeisessä asemassa poliittisena toimijana jo 1990-luvun lopulta lähtien. Tästä syystä Tanskan kohdalla korkea asenteellinen nativistinen vastarinta ei ole niinkään yllättävää (Bohman 2018). Hyvinvointisovinismi on eriävissä määrin kuulunut kaikkien edellä mainitun kolmen pohjoismaisen laitoikeistopuolueen poliittiselle agendalle.

Larsenin tutkimuksen (2011) tulokset tukevat sitä näkemystä, että kuten Yhdysvalloissa maahanmuuttajiin ja etenkin afroamerikkalaisiin kohdistuvat kantaväestön kielteiset käsitykset ja ennakkoluulot heikentävät kantaväestön antamaa tukea uudelleenjakopoliitikkalle, myös Ruotsin ja Tanskan tapauksessa toistuu sama kaava. Vahvin selittäjä vastukselle ulkoryhmään kohdistuvaa valtion julkista tukea kohtaan oli vihamielisyys ulkoryhmää, eli juuri maahanmuuttajia kohtaan. Tulokset antoivat joitain viitteitä niistä järjestelmäkohtaisista eroista, jotka koskevat etnisen heterogeenisuuden vaikutusten riippuvuutta institutionaalisista rakenteista, sillä ruotsalaiset ja tanskalaiset suhtautuivat vähemmän kielteisesti suoriin ulkoryhmään kohdistuviin julkisiin menoihin. (Larsen 2011.) Tästä johdettujen tulkintojen suhteen tulee kuitenkin olla varovainen.

4.2 Hyvinvointisovinnististen asenteiden ilmeneminen eri Pohjoismaissa

Mau & Burkhardt havaitsi tutkimuksessaan (2009, 218) että asenteet ulkomaalaisten oikeuksia kohtaan vaihtelevat merkittävästi Pohjoismaiden välillä, vaikka valtion tulo- ja uudelleenjakoa kannatetaan melko johdonmukaisesti selkeän enemmistön voimin, vaikkakin Tanskassa hieman maltillisemmin. Tulosten mukaan Ruotsissa 86,3 % vastaajista on sitä mieltä, että maahanmuuttajien tulisi saada samat oikeudet kuin kantaväestön, kun taas väitteen kanssa samaa mieltä olevien vastaava osuus on Suomessa 71,5 %, Norjassa 81,2 % ja Tanskassa 79,4 %. Suomi on näistä neljästä Pohjoismaasta ainoa, jossa valtion uudelleenjakopoliitikkaa kannatetaan enemmässä määrin (76,8 % vastaajista) kuin maahanmuuttajille kantaväestöä vastaavia oikeuksia (71,5 % vastaajista). Vaikka

prosentuaalinen ero ei ole suuri, niin tulokset osoittavat, että uudelleenjakoon perustuvaa politiikkaa kyllä kannatetaan Suomessa itseasiassa jopa enemmän kuin Ruotsissa, Norjassa tai Tanskassa, mutta huomattava osa vastaajista ei sallisi näitä samoja hyvinvointioikeuksia maahanmuuttajille. (Mau & Burkhardt 2009.)

Vaikka Ruotsissa maahanmuuttajat muodostavat suurimman osan väestöstä verrattuna muihin kolmeen Pohjoismaahan, niin eri aineistojen tulokset eivät osoittaneet, että siellä olisi eniten maahanmuuttovastaisuutta ja hyvinvointisovinnisia asenteita (Bell et al. 2023; Crepez 2008; Mau & Burkhardt 2009). Päinvastoin Ruotsi näyttäytyy tulosten valossa maana, jossa positiiviset asenteet maahanmuuttoa koskien ovat laajimmalle levinneitä. Suomi puolestaan, jossa Bohmanin tutkimuksen (2018, 296) datan mukaan maahanmuuttajien osuus on Pohjoismaista pienin, edustaa tarkastellusta joukosta vähäisimpiä maahanmuuttopositiivisia asenteita. Tämä tulos on johdonmukainen myös muiden aineistojen tulosten kanssa. Tätä havainnollistaa myös toisen aineiston tulos siitä, että vaikka ulkomailla syntyneen väestön osuus on Ruotsissa lähes kolminkertainen Suomeen verrattuna, Suomi edustaa silti korkeampaa hyvinvointisovinnismin tasoa kaiken kaikkiaan kuuden eri tutkimuksessa tarkastellun mittarin osalta (Crepez 2008, 450). Joidenkin väittämien, kuten ”kun työpaikoista on pulaa, työnantajien tulisi priorisoida kantaväestöä (tässä tapauksessa suomalaisia)”, Suomi edustaa huomattavasti korkeamman tasoisia hyvinvointisovinnisia asenteita. Lähes 70 % suomalaisista oli samaa mieltä edellä mainitun väittämän kanssa, kun taas ruotsalaisista vain alle 13 % (Crepez 2008, 450).

Hyvinvointisovinnismi voi ilmentyä eri tavoin ja ilmiöllä voidaan ajatella myös olevan eri tasoja ja voimakkuuksia. Bellin ym. (2023) toteuttaman tutkimuksen tulokset osoittavat, että hyvinvointisovinnismin jyrkkä ja ehdoton muoto – eli näkemykset siitä, jonka mukaan maahanmuuttajilla ei koskaan tulisi olla samoja oikeuksia kuin syntyperäisellä kantaväestöllä – on miltei olematon sekä Suomessa, Ruotsissa että Norjassa. Hyvinvointisovinnismin maltillisempi muoto, jolla viitataan tutkimuksessa (2023) siihen ideaan tai ajatukseen, että maahanmuuttajien tulisi saada samantasoisia sosiaalietuuksia vasta, kun heistä tulee maan kansalaisia, määritellään yleiseksi ja vallitsevaksi kaikissa edellä mainitussa kolmessa maassa. Tulosten perusteella Ruotsissa on matalin (29,65 %) maltillisen hyvinvointisovinnismin taso ja Suomessa korkein (42,39 %). Kaikista 22 tarkastellusta Euroopan maasta Suomi, Ruotsi sekä Norja ovat niiden valtioiden joukossa, jonka vastaajat ovat kuitenkin vähiten samaa mieltä jyrkän ja ehdottoman hyvinvointisovinnismin suhteen. Ero on huomattava etenkin Itä- ja Keski-Euroopan maihin. (Bell et al. 2023.)

Tulosten perusteella on kuitenkin selvää sekä Suomen, Ruotsin ja Norjan sijoittuvan maltillisen hyvinvointisovinnismin osalta Euroopan maiden kärkipuoliskoon, Suomen ollessa kolmannella sijalla. Tutkimuksen tulos siitä, että merkittävä osa vastaajista suosii ja edellyttää kansalaisuutta

sosiaalietuuksien saamisen ennakkoehdoksi, on selvästi rajoittavampi näkemys, kun maiden voimassa olevat käytännöt ja lainsäädäntö. Tulosta ei täten voida pitää yhteensopivana näiden tarkasteltujen Pohjoismaiden eli Suomen, Ruotsin ja Norjan kansallisten politiikkalinjausten kanssa. Tutkimuksen tulosten ja mallien perusteella sosioekonomisilla tekijöillä ei näyttäisi olevan erityisen keskeistä selitysvoimaa hyvinvointisovinnin ilmenemisessä Pohjoismaissa. Ruotsissa koulutuksella kuitenkin havaittiin olevan hieman vaikutusta siihen suuntaan, että korkeampi koulutus oli yhteydessä matalampiin hyvinvointisovinnin tasoihin. Suomen kohdalla sosioekonomisten ja kontrollimuuttajien yhteinen selitysaste on vain noin 1,5 %. (Bell et al. 2023.)

4.3 Hyvinvointimalli, hyvinvointivaltion kannatus ja hyvinvointisovinnin

Häkkilän ja Toikon (2021) tutkimuksessa havaittiin maahanmuuttoasenteiden ja sosiaalisiin etuuksiin sekä palveluihin suhtautumisen välillä positiivinen yhteys Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Mitä myönteisempiä maahanmuuttoasenteet ovat, sitä myönteisemmäksi muuttui myös suhtautuminen hyvinvointivaltion etuuksiin ja palveluihin. Kuten myös muiden aineistooni kuuluvien tutkimusten tulokset ovat antaneet viitteitä, niin maahanmuutto aiheena jakaa kansalaisten mielipiteitä ja on yhteydessä heidän asenteisiinsa sosiaalista hyvinvointia koskien. Tämä ilmiö onkin havaittavissa kaikissa kolmessa tutkimuksessa (2021) tarkastellussa Pohjoismaissa. Täten voidaan päätellä, että poliittinen kysymys maahanmuutosta on erittäin keskeinen tekijä kansalaisten hyvinvointivaltiolle osoittaman tuen ymmärtämisessä, eikä tämän merkitystä ole aiheellista aliarvioida. On kuitenkin huomioitava, että maiden sosiaalipoliittisten järjestelmien välillä on eroja, kuin myös toteutuneissa maahanmuuton määrissä (Häkkilä & Toikko 2021, 62–63). Ruotsi erottuu jälleen korkeimmasta maahanmuuttajien osuudesta huolimatta Pohjoismaista selkeästi myönteisimpänä maahanmuuttajien oikeuksia kohtaan Crepazin tutkimuksen (2008) tulosten perusteella. Saman tutkimuksen tulokset (2008) myös osoittavat siihen suuntaan, että dekommodifikaatio vähentää hyvinvointisovinnin tilastollisesti merkitsevästi.

Kun tuloksia tarkastellaan hyvinvointimallien typologian mukaan, sosiaalidemokraattinen hyvinvointiregiimi erottuu myötämielisempänä maahanmuuttajien inklusiota ja osallisuutta kohtaan verrattuna kontinentaalisen Euroopan maihin (Mau & Burkhardt 2009, 223). Suhteellisen anteliaat Pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden universaalit ominaispiirteet ja niiden kannatus eivät siis näiden tulosten perusteella näytä olevan erityisessä riskissä heikentyä maahanmuuton seurauksena vastoin Alesinan & Glaeserin antisolidarisuus -hypoteesin (2004) oletuksia (Mau & Burkhardt 2009, 223–224). Sosiaalidemokraattisia, kuten myös Pohjoismaisia hyvinvointivaltioita luonnehtii

olennaisesti suuret sosiaalimenot, ja Crepazin tutkimuksessa (2008) havaittiin korkeiden sosiaalimenojen ennustavan alhaisempia hyvinvointisovinnin tasoja. Tämä yhteys todettiin tilastollisesti erittäin merkitseväksi ($p < 0,001$). Nämä tulokset viittaavat siis siihen suuntaan, että universaali hyvinvointivaltio vähentäisi hyvinvointisovinnin tasoa.

Kuten muissakin Maun ja Burkhardtin tutkimukseen (2009) sisällytetyissä Euroopan maissa, myös Pohjoismaissa tulokset viittaavat siihen, että kestävän ja pysyvän maahanmuuton sekä hyvinvointivaltion solidaarisuuden välillä on yhteys, mutta ei kuitenkaan kovinkaan vahva sellainen. Alesinan ja Glaeserin (2004) pohdinnat siitä, että hyvinvointivaltio saattaa menettää kansalaisten tukea maahanmuuttajien osuuden kasvaessa saattavat olla jokseenkin liioiteltu verrattuna Maun ja Burkhardtin saamiin tuloksiin (2009, 225). Tulosten (2009, 226) perusteella ilmenee se, että väestön yleiset mielipiteet eivät ole yksiselitteisesti vain reaktio etnisen monimuotoisuuden ilmenemisasteeseen tai tasoon, vaan välittäviä tekijöitä ovat institutionaaliset olosuhteet ja järjestelyt. Tästä syystä antisolidaarisuus -hypoteesi ei välttämättä tarjoa tässä tutkielmassa tarkastellussa kontekstissa ainakaan toistaiseksi täysin paikkansapitäviä tulkintoja. Maun ja Burkhardtin (2009) tulokset aiheesta viittaavat myös pikemminkin siihen suuntaan, että Pohjoismaat noudattavat ikään kuin yleiseurooppalaista kaavaa eivätkä täten eroa merkittävästi muista tarkastelluista Euroopan maista, mikä haastaa oletuksen Pohjoismaiden poikkeuksellisuudesta tässä suhteessa.

Bellin ym. (2023) toteuttamassa tutkimuksessa otettiin huomioon ja tarkastelun kohteeksi myös yleisempi yhteiskuntaa koskeva tyytyväisyys, jota mitattiin tyytyväisyydellä maan taloustilanteeseen sekä terveyspalveluihin. Tämä aspekti liittyy olennaisesti myös hyvinvointivaltion legitimitettiin väestön keskuudessa. Tyytyväisyydellä yhteiskuntaan näyttäisi olevan vaikutusta Norjassa ja osittain Suomessa, mutta kokonaisuudessaan se on melko vaatimaton tekijä selittämään ja ymmärtämään hyvinvointisovinnin Pohjoismaissa (Bell et al. 2023). Puolestaan yksilöiden asenteilla sosiaalietuuksia kohtaan on vaikutusta ilmiöön kaikissa kolmessa maassa, mutta Suomessa tämä vaikutus on selvästi heikompi. Tämä voi viitata siihen, että ehkä suomalaiset eivät tue hyvinvointivaltion tarjoamia etuuksia yhtä vankasti kuin muut pohjoismaalaiset, vaikka aiempi tutkimus osoittaa itseasiassa päinvastaisia tuloksia (Jæger 2012).

Crepazin tutkimuksessa (2008) vastaajat, joilla oli korkeampi luottamus, kuin myös korkeampi koulutus ja tulot, osoittivat merkittävästi alhaisempia hyvinvointisovinnin tasoja. Tulokset (2008) osoittavat selvästi, että hyvinvointivaltiotyyppi vaikuttaa hyvinvointisovinnin asenteisiin ja selittää eroja niissä myös yksilötason tekijöistä riippumatta. Kuudesta hyvinvointisovinnin mittarista neljä osoitti alhaisimpia hyvinvointisovinnin tasoja sosiaalidemokraattisten hyvinvointivaltioiden kohdalla samassa tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen (2008) tulokset viittaavat myös siihen, että

kattavat hyvinvointivaltioiden vähentäisivät ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan kehittyneissä yhteiskunnissa. Niiden laaja-alaiset hyvinvointijärjestelmät pystyvät integroimaan maahanmuuttajia ilman ylimitoitettuja tai haitallisia jännitteitä kantaväestön keskuudessa ja täten myös luultavasti vähentäen hyvinvointisovinnustason tasoa (Crepaz 2008).

Kuten myös muiden aineistojen tulokset osoittavat, myös Crepazin (2008) mukaan maahanmuuttajien ja kantaväestön väliset rajanvedot ja hyvinvointisovinnustiset aatteet ovat silti olemassa olevia ja vallitsevia ilmiöitä myös Pohjoismaissa. Vaikka Ruotsi näyttää monien aineistojen tulosten perusteella myönteisimpänä suhteessa maahanmuuttajiin verrattuna muihin Pohjoismaihin, niin myös siellä on havaittu negatiivinen yhteys maahanmuuton ja hyvinvointivaltion kannatuksen välillä (Eger 2010). Sekä viimeaikainen maahanmuutto, että ulkomailla syntyneiden suhteellisen osuuden suuruus tai kasvu näyttävät heikentävän ruotsalaisen hyvinvointivaltion legitimitettiin. Kun universaaleja julkisen sektorin menoja tarkasteltiin erillisenä muuttajana, viimeaikaisella maahanmuutolla oli edelleen negatiivinen vaikutus tukeen, mikä osoittaa, että analyysi ei heijasta vain maahanmuuton vaikutusta tasaavan tulonjaon kannattamiseen. Muutokset kansan julkisissa mielipiteissä voi pidemmän päälle ennakoita johtajuuden ja politiikan muutoksia, ja aiemmat tutkimukset tukevat tätä näkökulmaa. (Eger 2010.)

4.4 Sosiaalietuudet ja maahanmuuttajien ansaitsevuus

Artikkelissaan Bay ym. (2013) tarkastelevat kansalaisten tukea hyvinvointisovinnustisen politiikan implementoinnille Tanskan ja Norjan aineistoa hyödyntäen. Tanska ja Norja ovat hyvinvointivaltioina rakenteellisesti samankaltaisia ja myös maahanmuuton laajuutta voidaan pitää vertailukelpoisena näiden kahden maan välillä (Bay et al. 2013, 4). Tanska erottuu kuitenkin Norjasta selkeästi maahanmuuttajien asemaa heikentävien politiikkatoimenpiteiden suhteen, joita on viime vuosikymmenen aikana toteutettu. Tanska on muihin Pohjoismaihin suhteutettuna politiikassaan koskien maahanmuuttajien sosiaaliturvan ehtoja ja oikeuksia selvästi tiukempi. Vaikka kansalaisuus ei ole maahanmuuttajien kohdalla sosiaaliturvan saavutettavuuteen liittyvä pääehto, maahanmuuttajille maksetaan suhteessa kantaväestöön alhaisempia sosiaalietuuksia ennen kuin tietyt ehdot koskien asumisaikaa ja työhistoriaa täyttyvät.

Tulosten perusteella ei kuitenkaan havaittu merkittäviä eroja tanskalaisten ja norjalaisten suhtautumisessa hyvinvointisovinnustisiin, mutta Tanskassa sen kannatus oli hieman yleisempää. Noin 40 % tanskalaisista vastaajista oli joko täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että maahanmuuttajien

kohdalla tulisi rajoittaa tai evätä sosiaaliavustuksia, kun taas Norjan suhteen vastaava osuus oli 37 %. Tulokset osoittivat norjalaisista suuremman osan (42 %) vastustavan tätä maahanmuuttajien etuuksien rajoittamisen ajatusta suhteessa tanskalaisiin (35 %). Vaikka kyseiset erot ovat tilastollisesti merkitseviä, voidaan silti todeta, että tarkastelun kohteena olevien, eli tässä tapauksessa äänestäjien asenteet eivät ilmiön suhteen eroa paljonkaan Norjan ja Tanskan välillä. (Bay et al. 2013.)

Larsenin tutkimuksen (2011) tulosten mukaan vaikka Tanskassa ja Ruotsissa tuetaan vankasti köyhyyden vähentämistä, ei näiden maiden väestö näytä olevan immuuneja vastaavanlaisille sisä- ja ulkoryhmämekanismille, joita on dokumentoitu Yhdysvalloissa. Ulkoryhmään kohdistuvilla kielteisillä käsityksillä havaittiin Ruotsissa ja Tanskassa olevan vaikutusta yleiseen tulonjakoon suhtautumisessa ja vaikutusten voimakkuus muistutti paljolti Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa havaittuja tuloksia (Larsen 2011). Myös Crepazin laajan tutkimuksen (2008) mukaan Ruotsissa, jota pidetään empiiriseen näyttöön perustuen korkean luottamuksen ja tasa-arvon malliyhteiskuntana, yli 46 % ruotsalaisista vastaajista uskoo vähemmistöjen hyödyntävän sosiaalietuusjärjestelmää väärin.

4.5 Maahanmuuttajien ihmisyyttä, arvoja ja moraalia koskevat käsitykset

Yksilöillä voi olla erilaisia syitä tukea maahanmuuttajiin kohdistuvaa poissulkemista hyvinvointijärjestelmässä, ja siksi Bay ym. tutkimuksessa (2013, 12) tarkasteltiin myös vastaajien näkemyksiä maahanmuuttajien työetiikasta verrattuna kantaväestöön. Erot maiden välillä olivat melko vaatimattomia, mutta tulokset osoittavat, että varteenotettava osa Norjan (23 %) sekä Tanskan (29 %) väestöstä liittyy maahanmuuttajiin kriittisiä käsityksiä heidän työetiikastaan. Tämä voi puolestaan toimia perusteluna tai oikeutuksena hyvinvointisovinistisille asenteille ja näkemyksille (Bay et al. 2013, 12–13), jos ja kun heitä ei nähdä hyvinvointietuuksia ja -palveluita ansaitsevinä. Tämä onkin hieman ristiriidassa sellaisen käsityksen kanssa, että Pohjoismailla olisi erityinen resilienssi antisolidaaristen näkemysten ja asenteiden suhteen institutionaalisen rakenteensa ansiosta.

Larsenin tutkimuksessa (2011) havaittiin, että Ruotsissa negatiivisten stereotyyppien, kuten käsitys siitä, että maahanmuuttajat ovat laiskempia, sekä haluttomuus asua tämän ryhmän kanssa samassa naapurustossa voimakkuus ja vaikutus uudelleenjakopolitiikalle on samaa tasoa kuin Yhdysvalloissa. Tanskassa nämä yhteydet todettiin hieman heikommiksi, mikä on jopa hieman yllättävää, mutta sama ilmiö on näkyvä myös siellä. Aiemmin esiteltyjen eri aineistojen tulosten mukaan on laajalti välittynyt käsitys siitä, että Ruotsi edustaisi muihin Pohjoismaihin verrattuna alhaisempia hyvinvointisovinististen asenteiden tasoa. Larsenin tutkimuksen tulokset eivät niinkään tue tätä

havaintoa ainakaan negatiivisten stereotyyppien kartoittamisen kautta. Vaikka tutkimuksessa (2011) tarkastellaan Ruotsia, Tanskaa ja Iso-Britanniaa suhteessa Yhdysvaltoihin, eikä vertailukohteena ole muita Pohjoismaita tai Euroopan valtioita, ei Ruotsi siis erotu joukosta niinkään erityisen maahanmuuttajamyönteisenä maana juuri kyseisessä tutkimuksessa hyödynnetyillä mittareilla.

4.6 Maahanmuuttajien taloudellinen taakka pohjoismaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle?

Vastustusta maahanmuuttoa kohtaan tapahtuu ja tehdään kulttuuristen perusteiden lisäksi myös taloudellisista syistä. Bohmanin tutkimuksessa (2018) tällainen vastustus havaittiin vahvimaksi Tanskassa ja näyttääkin siltä, että tämä on siellä yleisempää, kun nativistisin tai etnisiin perustein tapahtuva vastustaminen. Toisin kun nativistiseksi kuvailtu vastustus, tämä taloudellisin perustein kumpuava maahanmuuton vastustaminen näyttäisi Bohmanin tutkimuksen (2018) tulosten mukaan kasvaneen ajan myötä kaikissa Pohjoismaissa. Tämä viittaisi siis siihen suuntaan, että tiettyjen maahanmuuton muotojen taloudelliset kustannukset ovat kasvattaneet merkitystä väestön keskuudessa kulttuuristen vaikutusten sijaan. Crepazin tutkimuksessa (2008, 450) havaittiin, että Tanskassa melkein $\frac{3}{4}$ väestöstä uskoo, että maahanmuuttajat yleisesti ottavat enemmän verojen ja palveluiden muodossa kuin antavat. Ruotsissa ja Norjassa noin 60 % väestöstä uskoo näin. Toisin sanoen merkittävän iso osa pohjoismaisesta väestöstä uskoo maahanmuuttajien olevan rasitus ja kuormitus julkisille palveluille.

Keskisen (2016) tutkimus, jonka aineisto koostui kaikkien Suomen eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden maahanmuutto-ohjelmista osoittaa, että taloudellinen retoriikka ja huoli maahanmuuton aiheuttamista kustannuksista universaalille hyvinvointivaltiolle on vahvasti esillä suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa ja -keskustelussa. Se on näkyvää sekä puolueohjelmissa, eduskuntakeskustelussa että poliittisissa asiakirjoissa. Talouspuheen vankka asema ja laaja-alainen poliittinen yksimielisyys sen merkityksestä myös maahanmuuttoa koskevassa keskustelussa ovat luoneet tilaa hyvinvointisovinnisille vaatimuksille kuin myös tiukemmalle maahanmuuttopolitiikalle Suomessa. (Keskinen 2016.)

Keskisen mukaan (2016) suomalaisten puolueiden diskurssi eroaa monista muista Euroopan maista siinä, että se keskittyy laajalti työmarkkinoiden, inklusion ja julkisen talouden piiriin, jättäen kulttuurisen ja kansallisen identiteetin aihealueet enemmän huomiotta. Kuitenkin myös muissa Pohjoismaissa maahanmuuttokeskustelua pohjustetaan vahvasti julkisen talouden kestävyys-

näkökulmasta, ja tästä syystä onkin melko järkeenkäyvää, että maahanmuutto ilmiönä on vahvasti yhteydessä kattaviin etuuksiin ja palveluihin nojautuvan hyvinvointivaltion kannatusperustaan.

5 Johtopäätökset

Kokonaisuudessaan eri aineistot viittaavat siihen, että Pohjoismaissa kannatetaan edelleen laajalti universaalia hyvinvointivaltiota ja etuuksia, mutta maahanmuutto kytkeytyy selvästi tähän osoitettuun tukeen (Bell et al. 2023; Eger 2010; Häkkinen & Toikko 2021; Mau & Burkhardt 2009).

Kokonaisuudessaan tutkielman tulokset osoittavat, että hyvinvointisovinismi ei ole Pohjoismaissa marginaalinen ilmiö. Toistaiseksi se haastaa hyvinvointivaltion universaalia luonnetta kuitenkin murentamatta sen institutionaalista perustaa, mutta vaikuttaen kuitenkin sen legitimizeettiin. Yhteys näyttäytyy monen aineiston perusteella selkeänä ja toistuvana: mitä kriittisemmin kantaväestö suhtautuu maahanmuuttajiin, sitä kielteisempiä he ovat myös julkisia universaaleja etuuksia ja palveluita kohtaan. Tämä ei siis tue sitä näkemystä, että Pohjoismaat sosiaalidemokraattisena hyvinvointimallina olisivat erityisen immuuneja maahanmuuton vaikutuksille hyvinvointivaltion kannatuksen suhteen. Analyysini mukaan Suomi erottuu Pohjoismaiden joukosta hyvinvointisovinististen asenteiden suhteen voimakkaimpana, vaikka yleinen tuki laaja-alaiselle hyvinvointivaltiolle on vahvaa. Suomessa kuitenkin kysymystä lähestytään poikkeuksellisen vahvasti etenkin talous- ja kustannuspuheen kautta (Keskinen 2016). Tämä taloudellisen kuormituksen näkökulma näyttää kuitenkin kasvattaneen merkitystään myös kaikissa muissa kolmessa Pohjoismaassa (Bohman 2018).

On kuitenkin mahdollista, että maahanmuuton taloudellisten kustannusten korostaminen hyvinvointivaltiolle mielletään yleisesti hyväksyttävämpänä, kuin nativististen perustelujen esittäminen maahanmuuttoa ja eri maahanmuuttajaryhmien oikeuksia vastustaessa. Voi siis olla niin, että nativistiset ja väestön etnistä homogeenisuutta suosivat näkemykset ovat aivan yhtä yleisiä tai yleisempiä kuin aiemmin, mutta esimerkiksi julkisessa keskustelussa tai kyselytutkimuksissa ne piiloutuvat taloudellisen näkökulman korostamisen alle. Tämän vuoksi tulkintojen suhteen siitä, että maahanmuuton haittoja esitetään kasvavissa määrin yksinomaan taloudellisen linssin läpi, tulee olla varovainen.

Ruotsi puolestaan huolimatta suurimmista maahanmuuttomääristään edustaa useiden eri aineistojen tulosten mukaan myötämielisintä linjaa Pohjoismaista. Kuitenkin Egerin tutkimuksen (2010) tulokset osoittivat, että myös Ruotsissa maahanmuutto vaikuttaa hyvinvointivaltion kannatukseen heikentävästi. Myös Larsenin saamat tulokset (2011) osoittivat, että Ruotsissa negatiiviset stereotyyppiä maahanmuuttajia kohtaan ja niiden vaikutus uudelleenjakopolitiikalle on vahvaa ja jopa samaa tasoa kuin Yhdysvalloissa.

Hyvinvointisovinnin tiukempi muoto näyttäisi olevan lähes olematon Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa, kun taas hyvinvointisovinnin maltillisempi muoto on erittäin olemassa oleva ilmiö kaikissa kolmessa Pohjoismaassa, mutta etenkin Suomessa. Lisää tietoa kuin myös jatkotutkimusta tarvitaan siitä, miksi niin moni pohjoismaisesta väestöstä edellyttäisi maahanmuuttajille kansalaisuutta samojen sosiaalietujen ja palveluiden kuin kantaväestö saamiseksi. (Bell et al. 2023.) Hyvinvointia koskevat oikeudet ja etuudet perustuvat usein kansalaisuuteen, jolla käytännössä tarkoitetaan useimmiten maassa asumista (Andersen 2007, 257).

Moderneissa yhteiskunnissa kansalaisten oikeudet koskevat niin poliittista osallistumisoikeutta, kuin myös oikeutta sosiaalietuuksiin ja oikeutta erota enemmistöstä kulttuuristen ja uskonnollisten piirteiden osalta (Thomsen 2012, 163). Etninen suvaitsemattomuus (engl. ethnic intolerance) tarkoittaa kansalaisten osoittamaa vastustusta etnisten vähemmistöjen oikeuksiin tai kansalaisvapauksiin (Thomsen 2012, 163), ja tämän tutkielman tulokset osoittavat, että ilmiö on havaittavissa maltillisessa mittakaavassa kaikissa neljässä Pohjoismaassa. Hyvinvointisovinnistiset asenteet ja etenkin jyrkimmät sellaiset eivät kuitenkaan ole kovin laajalle levinneitä tai saanut jalansijaa kansallisen politiikan kentällä Tanskaa lukuun ottamatta. Silti maahanmuuttajat nähdään usein ennen kaikkea taloudellisena taakkana hyvinvointivaltiolle ja täten myös universaaleja etuuksia ja palveluita vähemmän tai miltei vähiten ansaitsevina. Kuitenkin tämän tutkielman tulokset eivät anna suoraviivaista ja tarpeeksi riittävää näyttöä siitä, että lisääntynyt väestön heterogeenisuus heikentäisi juuri monikulttuurisuuden ja etnisyyden näkökulmasta merkittävästi kannatuspohjaa hyvinvointivaltiolle ja sen tulo- ja uudelleenjakopolitiikalle. Kuitenkin tulosten valossa vaikuttaisi selvältä, että kulttuurisesti kaukaisemmat, ei-länsimaiset maahanmuuttajat ovat useimmiten hyvinvointisovinnististen asenteiden kohteena. Tämä kaava näyttäisi olevan melko johdonmukainen ja vallitseva kaikissa Pohjoismaissa.

Tutkimuksissa, jotka ovat huomioineet hyvinvointimallin vaikutuksen (Crepaz 2008; Mau & Burkhardt 2009) havaitaan sosiaalidemokraattisissa hyvinvointivaltioissa alhaisempia hyvinvointisovinnin tasoja suhteessa muihin malleihin. Kuitenkin Bell ym. (2023) tutkimuksen tulokset maltillisen hyvinvointisovinnin vallitsevista tasoista Pohjoismaissa ovat hieman ristiriidassa näiden havaintojen kanssa. Ristiriitaiset tulokset voivat johtua kuitenkin esimerkiksi aineistojen ajallisesta etäisyydestä. On myös huomionarvoista mainita, että Crepazin tutkimuksessa (2008) hyvinvointivaltioiden mallien luokittelu perustuu Scruggsin ja Allanin (2008) typologiaan, joka on johdettu aiemmin esitellystä Esping-Andersenin (1990) klassisesta hyvinvointimallien jaottelusta. Crepazin tutkimuksen (2008) tuloksissa Suomi on luokiteltu konservatiivis-korporatististen hyvinvointivaltioiden piiriin, kun taas muut Pohjoismaat nähdään sosiaalidemokraattisen hyvinvointivaltion edustajina.

Näiden tutkimusaineistolle esitettyjen kysymysten kautta tuotiin myös jossain määrin ilmi, miten hyvinvointisovinismi haastaa Pohjoismaisen hyvinvointivaltion universalismin ja solidaarisuuden ydinperiaatteet. Etnisyyteen perustuvan pirstoutuneisuuden (*engl. ethnic fractionalization*) on esitetty toimivan esteenä yhteiskunnalliselle solidaarisuudelle ja kollektiiviselle toiminnalle, ja sitä on myös esitetty perusteluksi sille, miksi Yhdysvaltain hyvinvointivaltiomalli on vähemmän antelias ja universaali kuin Euroopan hyvinvointivaltiot (Finseraas 2008, 426). Lisäksi useat ajankohtaiset tutkimukset kuin myös tämän tutkielman tulokset viittaavat siihen, että maahanmuuttajiin kohdistuva vihamielisyys ja heitä poissulkevat asenteet heikentävät uudelleenjakoon perustuvan politiikan kannatusta etenkin solidaarisuutta heikentävien vaikutusten kautta.

Tulokset siitä, että universaali hyvinvointivaltio ja sen yhteiskunnalliset rakenteet voivat vähentää hyvinvointisovinnin tasoa viittaa siihen, että kannattavin tapa suhtautua maahanmuuttajaryhmiin on integroida ja sisällyttää heidät julkisen hyvinvoinnin järjestelmien piiriin sen sijaan, että heidät suljettaisiin niiden ulkopuolelle. Pohjoismaista Tanskassa on nähty asteittaista maahanmuuttajien sosiaalietuuksien saamisen ehtojen tiukentamista, mutta muissa Pohjoismaissa vastaavat asenteet ovat kuitenkin jääneet lähinnä ideologiselle tai retorisiselle tasolle. Maahanmuuttajien sosiaalietuuksien rajoittamista koskevat kriittiset asenteet ovat kuitenkin varteenotettavan yleisiä, ja Suomessa esimerkiksi politiikkauudistuksena kansalaisperusteinen sosiaaliturva olisi perustuslain vastainen. Rekisteröidyistä suomalaisista eduskuntapuolueista tätä edellä mainittua ja Tanskaa vastaavia politiikkatoimenpiteitä on ehdottanut perussuomalaiset (Keskinen 2016).

Se, että kysymys maahanmuutosta näyttää jakavan enemmän poliittisten vasemmiston kannattajia kuin oikeiston kannattajia (Häkkinä & Toikko 2021) liittyy mielenkiintoisella tavalla Pohjoismaisen hyvinvointivaltion legitimitettiin, sillä tätä hyvinvointivaltion tyyppiä on perinteisesti pidetty etenkin sosiaalidemokraattisen ideologian tuotteena. Edellä mainittu agenda yhdistetään useimmiten enemmän poliittiseen vasemmistoon kuin oikeistoon. Voidaan siis todeta, että pohjoismaista hyvinvointimallia ei haasteta vain nousevan oikeiston ja neoliberalistisen ajattelun näkökulmasta (Kamali & Jönsson 2018, viitattu teoksessa Häkkinä & Toikko 2021), vaan myös maahanmuuton näkökulmasta. Maahanmuutto ilmiönä nimittäin jakaa mielipiteitä usean poliittisesti järjestäytyneen ryhmän keskuudessa.

Eri väestöryhmiä erottelevien sosiaalipoliittisten linjausten rooli ja merkitys voi tulla kasvamaan tulevina vuosina ja vuosikymmeninä, joka lisää todennäköisimmin rajanvetoja maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Muutokset kuitenkin etenkin sosiaalipoliittisissa järjestelmissä ja instituutioissa ovat melko hitaita ja vaativat useimmiten pidemmän ajanjakson muovautuakseen. Kuitenkin tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että myös Pohjoismaissa maahanmuutto on keskeinen tekijä, joka muovaa sosiaalipolitiikan asenteellista perustaa. Ei ole kuitenkaan mahdollista tehdä varmoja arvioita vaikutuksen pysyvyydestä tai muuttumattomuudesta. Se, aiheuttaako se tulevia

konkreettisia muutoksia Pohjoismaiden sosiaaliturvajärjestelmiin jää nähtäväksi. Näiden johtopäätösten, kuten myös yleisesti muun empiirisen näytön perusteella ei siis voida päätellä, että Pohjoismaat liikkuisivat kohti tai päätyisivät residuaalisen hyvinvointivaltion malliin.

6. Lähteet

Alesina, A. and Glaeser, E. (2004) *Fighting Poverty in the US and Europe: A World of Difference*. New York: Oxford University Press.

Andersen, J. G. (2007). Restricting access to social protection for immigrants in the Danish welfare state. *Benefits*, 15(3), 257–269.

Castles, F. G (Ed.) et al. (2010). *The Oxford handbook of the welfare state*. Oxford University Press.

De Swaan, A. (1988) *In Care of the State: State Formation and Collectivization of Health Care, Education and Welfare in Europe and America in the Modern Era*. Oxford: The Polity Press.

Eick, G. M., & Leruth, B. (2024). A farewell to welfare? Conceptualising welfare populism, welfare chauvinism and welfare Euroscepticism. *Journal of European Social Policy*, 34(2), 117–127.

Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*.

Finseraas, H. (2008). Immigration and Preferences for Redistribution: An Empirical Analysis of European Survey Data. *Comparative European Politics* (Houndmills, Basingstoke, England), 6(4), 407–431.

Finseraas, H. (2011). Anti-immigration attitudes, support for redistribution and party choice in Europe. In J. Kvist, J. Fritzell, B. Hvinden, & O. Kangas (Eds.), *Changing Social Equality: The Nordic Welfare Model in the 21st Century* (pp. 23–44). Chapter, Bristol University Press.

Greve, B. (2007), What Characterise the Nordic Welfare State Model, *Journal of Social Sciences*, 3, 2: 43–51.

Jæger MM (2012) Do we all (dis)like the same welfare state? Configurations of public support for the welfare state in comparative perspective. In: Kvist J, Fritzell J, Hvinden B, et al. (eds) *Changing Social Equality: The Nordic Welfare Model in the 21st Century*. Bristol: Policy Press, pp. 45–68.

Keskinen, S. (2016). From welfare nationalism to welfare chauvinism: Economic rhetoric, the welfare state and changing asylum policies in Finland. *Critical Social Policy*, 36(3), 352–370.

Keskinen, S. (2019). *Undoing homogeneity in the Nordic region: migration, difference and the politics of solidarity* (S. Keskinen, Unnur Dís Skaptadóttir, & M. Toivanen, Eds.; 1st ed.). Routledge.

Koponen, J. & Saaritsa, S. (toim.) (2019) *Nälkämäasta hyvinvointivaltioksi*. Helsinki: Gaudeamus.

Kumlin, Wollebæk, Fladmoe, & Steen-Johnsen. (2017). Leap of Faith or Judgment of Deservingness? Generalized Trust, Trust in Immigrants and Support for the Welfare State. In F. Roosma, B. Meuleman, & W. van Oorschot (Eds.), *The Social Legitimacy of Targeted Welfare* (pp. 281–296). Edward Elgar Publishing.

Kvist, J. (1999), Welfare reform in the Nordic countries in the 1990s: Using fuzzy-set theory to assess conformity to ideal types, *Journal of European Social Policy*, 9, 3: 231–52.

Kvist, J., & Greve, B. (2011). Has the Nordic Welfare Model Been Transformed? *Social Policy & Administration*, 45(2), 146–160.

Larsen, C. A., 2006, *The Institutional Logic of Welfare Attitudes: How Welfare Regimes Influence Public Support* (Aldershot: Ashgate).

OECD/European Commission (2023), *Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1d5020a6-en>.

Rothstein, B., & Uslaner, E. M. (2005). All for All: Equality, Corruption, and Social Trust. *World Politics*, 58(1), 41–72.

Roemer, J.E. and K. Van der Straeten (2006), ‘The political economy of xenophobia and distribution: the case of Denmark’, *Scandinavian Journal of Economics*, 108 (2), 251–77.

Saari, J. (toim.) (2011) *Hyvinvointi*. Helsinki: Gaudeamus.

Scruggs, L. A., & Allan, J. P. (2008). Social Stratification and Welfare Regimes for the Twenty-First Century: Revisiting The Three Worlds of Welfare Capitalism. *World Politics*, 60(4), 642–664.

Sundback, L. (2023). Trust Shaping in Forced Migrants’ Institutional Encounters in the Finnish Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research*, 13(2), Article 7.

Thomsen, J. P. F. (2012). How does Intergroup Contact Generate Ethnic Tolerance? The Contact Hypothesis in a Scandinavian Context. *Scandinavian Political Studies*, 35(2), 159–178.

Van der Waal, Jeroen, Willem de Koster & Wim van Oorschot. 2013. Three Worlds of Welfare Chauvinism? How Welfare Regimes Affect Support for Distributing Welfare to Immigrants in Europe. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice* 15(2) 164–181.

van Oorschot, W. (2000), 'Who should get what, and why? On deservingness criteria and the conditionality of solidarity among the public', *Policy and Politics*, 28 (1), 33–48.

van Oorschot, W. (2006). *Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states*. *Journal of European Social Policy*, 16(1), 23–42.

van Oorschot, W. (2017). *The Social Legitimacy of Targeted Welfare: Attitudes to Welfare Deservingness* (Bart Meuleman, Tim Reeskens, Femke Roosma, & Wim van Oorschot, Eds.; 1st ed.). Edward Elgar Publishing.

Vilkka, H., & Art House, kustantaja. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*.

Liitteet

Liite 1. Aineisto

Bay, A.-H., Finseraas, H., & Pedersen, A. W. (2013). Welfare Dualism in Two Scandinavian Welfare States: Public Opinion and Party Politics. *West European Politics*, 36(1), 199–220.

Bell, D. A., Valenta, M., & Strabac, Z. (2023). Nordic welfare chauvinism: A comparative study of welfare chauvinism in Sweden, Norway and Finland. *International Social Work*, 66(6), 1786–1802.

Bohman, A. (2018). Who's Welcome and Who's Not? Opposition towards Immigration in the Nordic Countries, 2002–2014. *Scandinavian Political Studies*, 41(3), 283–306.

Crepaz, Markus & Regan Damron. (2008). Constructing Tolerance: How the Welfare State Shapes Attitudes About Immigrants. *Comparative Political Studies* 42(3): 437–463.

Eger, M. A. (2010). Even in Sweden: the effect of immigration on support for welfare state spending. *European Sociological Review*, 26(2), 203–217.

Häkkilä, L., & Toikko, T. (2021). Does the immigration issue divide the left's attitudes towards social welfare? A study on public support of social benefits and services in the Nordic countries. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41(13/14), 51–66.

Keskinen, S. (2016). From welfare nationalism to welfare chauvinism: Economic rhetoric, the welfare state and changing asylum policies in Finland. *Critical Social Policy*, 36(3), 352–370.

Larsen, C. A. (2011). Ethnic Heterogeneity and Public Support for Welfare: Is the American Experience Replicated in Britain, Sweden and Denmark? *Scandinavian Political Studies*, 34(4), 332–353.

Mau, S., & Burkhardt, C. (2009). Migration and welfare state solidarity in Western Europe. *Journal of European Social Policy*, 19(3), 213–229.

